

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la **A** la **Z**

de ADRIANA POPESCU

Ion
Băieșu (I)

(Ion Mihalache)

I. Dramaturg, prozator, reporter.

S-a născut la 2 ianuarie 1933 la Băiești-Aldeni, județul Buzău. Școala primară, la Băiești (1940—1944), liceul comercial, la Buzău (1944—1951). Urmează cursurile Școlii de literatură „Mihai Eminescu” din București, apoi Facultatea de filologie, pe care o absolvă în 1962. În perioada 1952—1954, lucrează ca redactor la revista „Albina” din București, la „Tinerul miner” din Petroșani și la „Scinteia tineretului”, al cărei redactor-șef adjunct devine în 1960. Odată cu înființarea, în 1966, a revistei „Amfiteatru”, este redactorul-șef al revistei, până în 1968.

Debut în literatură: în 1951, cu o poezie publicată în ziarul „Viața Buzăului”, semnată Ion Mihalache.

Debut în dramaturgie: în 1966, cu piesa *Ariciul de la „Dopul perfect”* jucată pe scena Teatrului „Barbu Șt. Delavrancea” din București.

A fost distins cu numeroase premii pentru lucrările sale dramatice: *Iertarea* și *Chitimiia* au obținut premiul Uniunii Scriitorilor (în 1968 și, respectiv, 1973), *Alibi* — premiul Asociației Scriitorilor din București, în 1978; volumului de *Teatru* din 1970 i s-a decernat premiul „I. L. Caragiale” al Academiei R.S.R., iar volumului *În căutarea sensului pierdut*, premiul Uniunii Scriitorilor pe 1979.

O serie de piese au fost traduse și jucate în Ungaria, Iugoslavia, R. D. Germană, Turcia, Olanda, Anglia, U.R.S.S. II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1966, 20 februarie. *ARICIUL DE LA „DOPUL PERFECT”*, comedie în șase tablouri și un epilog.

Teatrul „Barbu Șt. Delavrancea” din București. Regia: Mihai Berechet. Decoriurile: arh. Vladimir Popov. Costumele: Gabriela Nazarie. Cu: Dem. Rădulescu și Marius Marinescu, Constantin Rășchitor, Traian Păruș, Maria Burbea, Marius Bușulescu, Dominic Stanca, Adrian Petrache, Const. Prișcoveanu, Daniel Constantin, Andreea Năstăsescu, Ion Niciu, Eugen Petrescu, Gh. Mihalache, Dimitrie Dunea, Lucreția Racoviță, Vasile Dinescu, Costin Popescu, Romulus Bărbulescu, Aurel Tunsoiu.

„Debutul dramaturgic al lui I. B. cu *Ariciul de la „Dopul perfect”* conține promisiuni certe, dincolo de toate inegalitățile acestui text, care a văzut lumina tiparului și a rampei la câțiva ani după ce a fost elaborat (...)

Din păcate însă, satira nu-și atinge decât în mică măsură scopul (în demascarea „familiei” și în alte mărunte intervenții critice), pentru că însăși tratarea este minoră, cu semnificații perisabile” (Călin Căliman, „Incisivitatea, această rară aviz”, „Teatrul”, nr. 5/1966). Alte opinii: M. Ungheanu, „Scinteia tineretului”, 18 martie 1966; *Valentin Silvestru*, „Contemporanul”, 10/1966; *Dinu Săraru*, „Luceafărul”, 11/1966.

1968, 23 octombrie — *IERTAREA*, dramă în trei acte.

Teatrul de Stat din Arad. Regia: Dan Alecsandrescu. Scenografia: Eva Györfy. Cu: Iulian Copacea, Zoe Muscan, Alexandru Fierăscu, Elena Drăgoi, Ion Petrache, Cristina Stamate.

Piesa reprezintă o dramatizare a nuvelei „Acceleratorul”. A fost distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor, în 1968.

S-a mai jucat în stagiunea 1968—1969 la: Teatrul Mic din București (premierea la 14 februarie 1969, în regia lui Ion Cojar, cu Dumitru Furdui, Leopoldina Bălănuță, Eugenia Popovici, Mihai Dogaru, Const. Dinulescu și Elena Pop); la Birlad, Iași și la Teatrul Maghiar din Cluj; în 1976, la Universiteittheater din Amsterdam (Olanda) și în 1982, la Studioul de teatru al I.A.T.C.

„...Vizînd, mai cu seamă, analogii și neconcordanțe de timbru interior, scriu-

înd materialul psihic și urmărind mișcarea imperceptibilă a firelor urzite de destin, Ion Băieșu a scris o piesă cu ecouri directe în conștiință, care pune pe gânduri și tulbură mai mult decât o clipă. Transfer din proză, ea dovedește că în forma inițială (povestirea „Accele-ratorul”) existau serioase elemente de manifestare specific dramatice. Probă că e așa, e faptul că piesa își păstrează integritatea și rotunjimea, independența stării de sugestie.” (C. Paraschivescu, „Teatrul”, 12/1968).

„Să nu ne lăsăm înșelați de titlul blind al piesei lui Băieșu, iertarea nu e cu puțință — ne spune autorul — nu e cu puțință atunci când răul e săvârșit cu luciditate, cu premeditare. Și nu poate fi acordată grație pămînteană nici bine-lui înfăptuit cu sila, împotriva voinței individului, binelui ce strivește — cu sau fără voință — libertatea internă a omului și ucide ultima rămășiță de personalitate. Are dreptate Băieșu când se explică în «program»: piesa aceasta care nu lărtă neomenia e o piesă despre omenie.

Toate acestea ne sînt comunicate cu un fior al tragicului pe care puținii l-ar fi putut bănuși la un scriitor cu vocația umorului, ca Băieșu.” (Sanda Faur, „Flacăra”, 1968).

Alte opinii: Horia Medeleanu, I. Zarad, „Tribuna”, 51/1968; Dinu Kivu, „Contemporanul”, 4 noiembrie (44) 1968 și 8/1969; Ileana Popovici, „Teatrul”, 12/1968 și 4/1969; V. Răpeanu, „Scinteia”, 2 aprilie 1969; N. Carandino, „Steaua”, 7/1969; Monica Săvulescu, „Tribuna”, 10/1969; D. R. Popescu, „Tribuna”, 6/1971; Magdalena Boiangiu, „Teatrul” 1/1982.

1971, ianuarie — DRESOAREA DE FANTOME, comedie într-un act.

The Little Theatre, Londra, Anglia. Regia: Jonathan Gully. Cu: Gabor Vernon și Susan Hirsch.

Premiera românească: la 28 mai 1981, la Teatrul Dramatic din Constanța. Regia: Cristian Pepino. Scenografia: Alfred Ipser. Cu: Valentina Bucur-Carașan și Longin Mărtolui.

„Toată bufonada implicațiilor metaforice, de obicei stranie, ale comediei lui I. B. este dominată de o severă luciditate care, în cele din urmă, te înspăimîntă și face să-ți înghețe zîmbetul pe buze. Iată, nu mai departe, *Dresoarea de fantome*.

Alegoria din *Dresoarea de fantome* este cît se poate de transparentă. Plasată într-un univers absurd, ireal și fantastic, ideea dominării teroriste își evidențiază astfel și mai mult caracterul odios, viciat” (Constantin Cubleşan, Caietul-program al spectacolului de la Teatrul Dramatic din Constanța, 1981).

„Comedia cu multe absurdități simpatice s-a transformat pe negîndite în altceva: o meditație profundă despre violență și umilință în istorie...”. (Eugen Simion, „Trei piese de teatru: *Alibi*, *Dresoarea de fantome*, *Jocul*”, „Luceafărul”, 18/1978).

1971, 3 aprilie — VINOVAȚUL, dramă într-un act.

Teatrul de Stat din Arad. Regia: Alexa Visarion. Scenografia: Eva Györfy. Cu: Zoe Muscan și Iulian Copacea.

Cu acest spectacol s-a inaugurat sala „Studio 197” a teatrului arădean. Piesa s-a mai jucat în stagiunea 1971—1972 la Teatrul „Nottara” din București. (Regia: Alexa Visarion. Scenografia: Vittorio Holtier. Cu: Cristina Tacol și Mircea Angheliescu.)

„...*Vinovatul* este o stranie confruntare între două personaje ultragiante, o înscenare severă de proces-metaforă. El și Ea sînt ipostaze ale aceleiași conștiințe. Fabulația dramei se conjugă aici cu responsabilitatea individului față de propriile-i fapte. Acestea se dovedesc în cele din urmă determinante pentru existență. Criminalul (El) nu se sinucide fiindcă fi este teamă de denunț, cumva deznoadă-mîntul cred chiar că ar fi putut fi evitat, ci pentru că ajunge să înțeleagă (...) în acea simbolică noapte a nunții, că obsesia crimei nu-l va părăsi niciodată, că vina există și va exista și pe mal departe. De aceea perspectiva apropiată a libertății, a ieșirii de sub urmărirea penală, are drept urmare adîncirea crimei (...). Nu poți fi liber ocolind confruntarea cu societatea, cu legea, refuzînd — nu contează pe ce căi — să dai socoteală pentru ceea ce săvîrșești. Dezertarea e o soluție vremelnică, o culpabilitate în plus.” (Ion Cocora, „Tribuna”, 17/1972.)

Alte opinii: Ileana Popovici, „Teatrul”, 6/1971 și „Teatrul”, 4/1972; Monica Săvulescu, „Scîntela tîneretului”, 12 aprilie 1972; Radu Popescu, „România liberă”, 12 aprilie 1972; Valentin Silvestru, „România literară”, 15/1972; Dinu Săra-ru, „Săptămîna culturală”, 41/1972; Ovidiu Constantinescu, „Viața românească”, 6/1972; Sanda Faur, „Flacăra”, 883/1972.

1972, 1 octombrie, PREȘUL, comedie în două părți.

Teatrul de Comedie din București. Regia: Ion Cojar. Decoruri și costume: Sanda Mușatescu. Cu: Dem. Savu, Aurel Glurumia, Stela Popescu, Mircea Șeptilici, Cornel Vulpe, Constantin Băltărețu, George Șimonca, Iarina Demian, Consuela Roșu, Constantin Vintilă, Ștefan Tapalagă, Anca Pandrea.

Piesa s-a mai jucat în mai multe orașe. Galați, Teatrul de Nord din Satu Mare secția maghiară și Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, în 1973 la Oradea și Bacău, în Iugoslavia (la Uzdin — 1974), Ungaria (Békéscsaba — 1975), Turcia (Ankara — 1975) și R.D.G. (Weimar — 1976 și Nordhausen — 1981).

„O cascadă de situații și replici hazlii în care spectacolul «recunoaște» aspecte frecvente sau «se recunoaște», face din *Preșul* o piesă ce dă sentimentul actualității. Dramaturgul și actorii vorbesc oamenilor din stal despre comedia, mai mult sau mai puțin plăcută, a vieții lor zilnice și asta face ca *Preșul* să aibă un spontan succes de public. I.B. n-a apelat însă doar la inserarea unor aspecte rizibile ori condamnabile într-un montaj mai mult sau mai puțin vertebreat, ci a încercat să dea o construcție dramatică în care situațiile să se nască pe o satisfăcătoare motivație psihologică. Umbra lui Caragiale plutește în chip inspirator dar și străvigor peste improvizația dramatică semnată de I.B. Mo-

torul acțiunii îl dă și aici vanitatea. Dacă în comedia românească este cunoscută vanitatea cherestegiului burghez Titircă, I.B. ne face cunoscută aici vanitatea vicepreședintelui de bloc Pamfil, a cărei expresie concretă este preșul din fața ușii, pe care nu trebuie să-l calce nimeni. (...) Cu un simț deosebit, dar nu întotdeauna șlefuit, al improvizației comice, înăscut, I.B. a compus o piesă în care arsenalul genului este folosit integral, deși nu într-un desăvârșit echilibru al mijloacelor.” (Mihai Ungheanu, în volumul „În căutarea sensului pierdut” (Teatrul comentat) de Ion Băieșu, Editura „Eminescu”, 1979, p. 312—314).

Alte opinii: Radu Popescu „România liberă”, 4/1972; Margareta Bărbuță, „Scinteia”, 20 octombrie 1972; Valeria Ducea, „Teatrul”, 10/1972; Dinu Săriru, „Săptămîna culturală”, 96/1972; G. Timcu, „Steaua”, 23/1972; Dinu Kivu, „Contemporanul”, 41/1972; Victor Parhon, „Cronica”, 42/1972; I. P., „Teatrul”, 5/1973; Ion Cocora, „Tribuna”, 22/1973; A. C. Iordache, „România literară”, 45/1982.

„Rampă”, acum 50 de ani ianuarie 1934

Bilanț literar al anului încheiat: Camil Petrescu a publicat *Patul lui Procust*, G. Ibrăileanu — *Adele*, Gib Mihăescu — *Rusoica*, G. Călinescu — *Cartea nunții*, Mircea Eliade — *Maitrey*, Lucian Blaga — *La cumpăna apelor* (poezii); au mai fost în librării și cărțile lui Cezar Petrescu, Ionel Teodorescu, G. M. Zamfirescu, V. Voiculescu... ● Nicolae Bălățeanu îmbracă anteriorul lui Dinu Păturică, în dramatizarea lui Ion Pillat și Adrian Măniu după romanul lui N. Filimon. Piesa este un model al genului. ● Tot o dramatizare izbutită și uitată... după 50 de ani, este pe care Conu Mihai

semnează cu Mihail Sorbul, după citeva săptămîni de lucru în dealul Copoului, dar și la „Bolta rece”! ● V. Eftimiu a predat Teatrului Național comedia *Ploaia de aur*. A mai plouat cu aur peste conu Victor... ● Tragicul sfîrșit al lui I. G. Duca trezește amintiri și oamenilor de teatru. Eminentul bărbat de stat avea o mare slăbiciune pentru arta lui Tănase. ● Apare primul număr din noua serie a „Bibliotecii Teatrului Național”. Se tipărește *Richard III*, tradusă de Ion Marin Sadoveanu, text pregătit pentru prima scenă de Ion Manolescu, și cu G. Ciprian în rolul titular. ● „Cine își stăpînește nervii, își stăpînește soarta! Întăriți-i cu Brömmur-Knoli!” — re: ama apare în mai multe numere de gazetă. Oare s-au pătruns de îndemnul ei și redactorii? ● I. Diaconu Xenofon, un harnic istoriograf al teatrului, ivertează că Teatrul Național din București își va serba, în acest an (1934), centenarul. El arată, cu temei, că așezămintul s-a născut

odată cu primul spectacol al „Societății filarmonice” (1834), nicidecum odată cu clădirea (1852), așa cum vor mai crede destui și... peste 50 de ani. ● Atenție deci, în august 1984, Teatrul Național din București împlinește 150 de ani! ● În trupa teatrului Mariei Ventura, alături de Jules Cazaban, Nora Piacentini, Nicolae Gărdescu, Al. Finți, actor, cere *Doar un sărut*. Distinsul regizor de mai tirziu este încă un june-prim pe care fracul vine ca turnat. ● Tudorică Mușatescu intră în tratative cu faimosul impresar Lică Teodorescu, pentru organizarea turneului cu „Escu. Lică este obosit, abia s-a întors din Moldova, după lungi peregrinări cu „regina Angliei”, Mița Filotti, protagonista unei melodrame din alte vremi. ● În preajma sărbătoririi tricentenarului Academiei Franceze, un distins membru declară: „Bineînțeles că vor fi festivități, dar ele vor fi în familie. Trei sute de ani sînt toți puțini pentru niște... nemuritori!”

I. N.